

DAGVERHAAL BETREKKING HEBBENDE OP DE GEBEURTENISSEN IN
BELGIE IN 1830 EN 1831.

(Vervolg van N°. 3, Bladz. 126.)

15 Oct. *Luxemburg*. De inwoners van Dudelange en Marnach zijn tegen het gemeente-bestuur opgestaan; zij hebben de kassen der ontvangers geplunderd en buitendien de schandelijkste buitensporigheden bedreven.

's *Gravenhage*. Een besluit van heden bepaalt :

1° Dat alle invoer uit de opgestane gewesten beschouwd zal worden als uit het buitenland komende, en aan dezelfde regten zal worden onderworpen.

2° Dat de uitvoer van graan, zout en andere levensbehoefsten, even als van buskruid, salpeter, ijzer, lood, geweren, pistolen, sabels, degens, en andere munitie naar de opgestane gewesten verboden is.

16 Oct. *Lier*. De kolonel DE LENS, kommandant van de 15^e afdeeling, is gedwongen geworden de stad te verlaten door de desertie van verscheidene officieren en van het grootste gedeelte zijner soldaten. Hij is in goede orde naar Bouchout en Moortsel getrokken, op den grooten weg van Lier naar Antwerpen.

De majoor ROLOFF van den generalen staf, die eene verkenning heeft gedaan, heeft het dorp Duffel door onze troepen verlaten gevonden. — De majoor JEVENOIS, die zich daar bevond met een bataillon van de 15^e afdeeling, had, zonder aangevallen te zijn, zijn post verlaten, en was op Contich teruggetrokken.

Ten zeven uur des avonds ontving de Hertog VAN SAXEN WEIMAR order, zich met het 1° bataillon koloniale, twee kompagnien van de 10^e afdeeling, de kurassiers n°. 9, de huzaren n°. 8 en zes stukken geschut naar Lier te

begeven. Ten 10 uur des avonds te Moortsel aangekomen, vond hij daar de twee bataillons van de 15^e afdeeling, die Lier verlaten hadden.

Approximatieve sterkte der troepen :

Het bataillon koloniale	300 man.
Twee kompagniën van de 10 ^e afdeeling. . .	250 "
1 ^e Afdeeling.	650 "
15 ^e "	470 "
Kurassiers n ^o . 9.	200 "
Huzaren n ^o . 8.	400 "
	2250 man.

De troepen bivakkeerden den nacht van den 16^{den} op den 17^{den}, *à cheval* op den straatweg van Bouchout naar eene pachthoeve. Hunne voorposten stonden Halfweg. De generaal CORT HEILLIGERS heeft epaulementen doen opwerpen, om zooveel mogelijk de posten en vooral de vuurmonden, die zich aan het Sas van Campenhout bevinden, te dekken. Al de bruggen over de Dijle zijn afgebroken. De generaal maakt rapport, dat de majoor VAN REMORTER, die een eskadron huzaren te Duffel kommandeerde, dien post verlaten had, zonder daartoe order te hebben ontvangen, en dat die officier geweigerd heeft, dien post weder te bezetten, welke hij zonder noodzakelijkheid had verlaten.

Antwerpen. Men heeft heden eene proclamatie van den PRINS VAN ORANJE gepubliceerd, waarbij Z. K. H. verklaart zich aan het hoofd van de beweging te stellen, die zich in België heeft geopenbaard. Ten gevolge dier proclamatie, die de Prins aan het Voorloopig Bewind heeft doen mededeelen door den majoor MALHERBE van den generalen staf, hebben de ministers en de andere Belgen, waaruit het algemeen bestuur in Antwerpen bestaat, hun ontslag ingediend.

NB. De majoor MALHERBE heeft goedgevonden, niet terug te komen en in dienst van het Voorloopig Bewind over te gaan.

Luik. Ten twee uur na den middag heeft zich de stedelijke schutterij, gedrongen door het volk, naar de citadel begeven, en volgens de bepaalde overeenkomst, heeft de graaf DE BERLAYMONT, vergezeld van zijn generalen staf, er bezit van genomen. De Luiksche vlag werd geheschen ter vervanging van de Hollandsche.

17 Oct. De generaal CORT HEILLIGERS stelt voor, de troepen onder zijne bevelen te doen kampeeren tusschen Antwerpen, Mechelen en den straatweg van Eindhoven. Hij doet den voorslag, Lier in den morgen van den 19^{den} aan te vallen, maar beklagt zich zeer over den slechten geest onder zijne manschappen.

Kolonne van den Hertog van Saxon-Weimar. Ten 10 uur werden de van Antwerpen gekomen vivres uitgedeeld. De infanterie bleef op het bivak. Het bataillon kolonialen loste de voorhoede bij Halfweg af. De kurassiers kantonneeren te Contich, de huzaren te Moortsel en de artillerie te Berchem.

Omstreeks middernacht werd de aanval op Lier door den generaal CORT HEIJLIGERS afgekommandeerd, wegens de wanorde en de onzekerheid, die in Mechelen veroorzaakt was geworden door eene proclamatie van den Prins VAN ORANJE, welke men in de straten had aangeplakt.

Groot Hoofdkwartier. De rijdende batterij n°. 2 is te Berchem, van waar zij twee stukken naar Waelhem detacheerde, ter vervanging van die welke zich daar bevonden, en die naar Mechelen gedirigeerd zijn.

Het dorp Duffel, door een bataillon van de 15^e afdeeling verlaten, is in den loop van den dag door de Belgen bezet. Ten 9 uur des avonds hebben het 5^e bataillon van de 7^e en het 3^e bataillon van de 5^e afdeeling, zich weder met geweld van dien post meester gemaakt. De vijand heeft bij die gelegenheid twee man aan dooden verloren en verscheidene gevangenen, waaronder een officier. Het 5^e bataillon der 7^e afdeeling telt twee gewonden.

Gent. In den namiddag is de kapitulatie der citadel geratificeerd door den kolonel DES TOMBES, als opperbevelhebber, en den generaal VAN OLDE-NEEL, militaire gouverneur van Oost- en West-Vlaanderen. De voorwaarden zijn nagenoeg dezelfde als die voor de overgaaf van de citadel van Luik, met uitzondering, dat men hier aan de Belgische onderofficieren en soldaten de vergunning niet verleend heeft, om met het Nederlandsche garnizoen naar Antwerpen te marcheeren. De luitenant-kolonel YSENBRANDT DE LENDONCK zal het na het vertrek van het garnizoen het bevel over de citadel overnemen, en zal dat gedurende acht dagen in den naam van Z. M. den Koning der Nederlanden behouden. Daarna zal er eene bezetting van Brusselsche troepen komen, en eindelijk veertien dagen na het sluiten der kapitulatie, zal de citadel geheel aan deze troepen overgegeven worden.

De Nederlandsche troepen zullen door commissarissen van het Voorloopig Bewind tot Antwerpen, of wel tot aan de voorposten van het leger van Z. K. H. Prins FREDERIK, begeleid worden.

18 Oct. *Kolonne van den Hertog van Saxon-Weimar.*

Ten 6 uur des morgens zond de generaal CORT HEIJLIGERS bevel, om de voorposten voor Lier aan te vallen en terug te drijven. Deze aanval moest ten 12 uur op den middag worden uitgevoerd. De Hertog stelde zijne troepen in 2 kolonnes op, en liet zijne kavallerie op het bivak. De eerste kolonne ging ten half tien met twee stukken geschut op marsch. Zij marcheerde langs den dwarsweg, die van Halfweg door Hagenbroek loopt en

op den weg van 's Hertogenbosch tegenover de kapel van Embleken (Emblehem) uitkomt.

De tweede kolonne ging eveneens na de eerste op marsch en volgde den straatweg.

De eerste kwam ten half twaalf bij de kapel van Embleken; zij rukte voorwaarts naar Lisse, waar een vijandelijke post stond, die terugtrok. De Hertog deboucheerde van Lisse aan het hoofd van het bataillon koloniale tot aan een paal, die op 700 of 800 pas van de wallen geplaatst is: de tirailleurs nestelden zich regts en links van den weg. De twee stukken geschut namen stelling op den weg bij den uitgang van Lisse, en zagen duidelijk den toegang tot Lier en de kleine brug. Twee stukken van den vijand op den wal geplaatst, schoten met kartetsen op de kleine brug. Het bataillon trok van dit punt terug en plaatste zich een weinig achterwaarts, achter de heggen regts van den weg. Het tirailleurvuur was zeer levendig. De tirailleurs van de 15^e afdeeling waren langs de Nethe geplaatst: die van den vijand stonden achter de heggen op den tegenoverliggenden oever. De huzaren waren opgesteld achter Lisse bij den windmolen, en zonden patronilles naar Embleken in den rug der troepen. Tegen zes ure des avonds kwam het 5^e bataillon van de 15^e afdeeling aan. Men heeft dien dag tien gewonden gehad, waarvan twee ernstig gekwetsten. Een burger is door een kanonskogel gedood. Ten zes ure des avonds is de troep op marsch gegaan, om terug te keeren naar de positie, welke zij dien morgen bij Bouhout had ingenomen. De 15^e afdeeling marcheert regelregt naar Wijueghem, waar zij kantonnementen betrok. De tweede kolonne onder bevel van den luit.-kolonel DE HARDT, marcheerde langs den straatweg. Ter hoogte van den windmolen gekomen, vielen de eerste kanonskogels bij de voorhoede. De kolonne maakte halt en zond tirailleurs vooruit. De communicatie met de eerste kolonne werd daargesteld. De voorhoede der tweede kolonne, uit twee compagnieën bestaande, werd achter een huis geplaatst aan de buiging van den straatweg bij de Antwerpsche poort. De kolonne en de artillerie op 500 passen achterwaarts, regts van den straatweg en de reserve bij den windmolen. Ook werd de communicatie daargesteld met de kolonne, die van de zijde der Duffelsche poort attaqueerde.

Deze kolonne bestond uit de troepen, welke dien dag Mechelen hadden verlaten, namelijk:

het 3 ^e bataillon van de 7 ^e afdeeling.				
» 3 ^e » » » 9 ^e »				
» 2 ^e » » » 15 ^e »				
een » » » 5 ^e »				

Tegen den avond deden de opstandelingen een uitval met den stormpas; maar werden gedwongen terug te trekken, door het welonderhouden vuur onzer artillerie. Deze kolonne had twee geblesseerden. Ten 9 ure des avonds werd zij afgelost door de troepen onder het bevel van den generaal DE FAVAUGE. Zij keerde naar het bivak terug, waar zij den vorigen nacht had doorgebracht.

's *Gravenhage*. Heden heeft de opening van de zitting der Staten-Generaal plaats gehad. In de voorlaatste paragraaf van de troonrede, zeide Z. M., dat hij in den loop van den morgen geheel onverwachte tijdingen had ontvangen.

Antwerpen. Eene dagorder van Z. K. H. den Prins VAN ORANJE, brengt ter kennis van de troepen, dat de scheiding tussehen de inboorlingen en de Noord-Nederlanders binnen kort zou plaats hebben, en dat de Belgische troepen in België zullen blijven onder het opperbevel van den Prins.

Dagorde n°. 3.

De Prins admiraal en kolonel-generaal, naar 's Gravenhage ontboden zijnde, zal het opperbevel van het leger overgaan aan den generaal CHASSÉ en meer bijzonder aan den generaal CORT HEIJLIGERS (1).

Yzendyke. Omtrent 10 ure zijn de doctoren MOORTELE en GREGOIRE met eene bende van 70 man uit Gent hier gekomen. Zij hebben de Brabantse vlag doen hijschen, en zijn daarna naar het Sas van Gend getrokken, waar zij 5000 francs uit de kas van den ontvanger genomen hebben.

(1) Deze uitdrukking is onverstaanbaar. Ik meen dat de bedoeling was: Het kommando over het leger wordt gegeven aan den generaal CHASSÉ, en wat de infanterie aangaat, zal zij onder het meer speciale kommando staan van den generaal CORT HEIJLIGERS.

Bovenstaande noot wordt in het manuscript gevonden, en daaronder volgt:

»Neen, het is wel de uitdrukking waarvan men zich bediend heeft. Zie de dagorder zelve.»

Deze dagorder nu luidt in haar geheel als volgt:

Dagorde voor het mobiele leger.

Zijne Majesteit de Koning goedgevonden hebbende, om onverwijld Z. K. H. den admiraal en kolonel-generaal van het leger naar 's Gravenhage op te roepen; zoo wordt aan het Leger bekend gemaakt, dat Hoogstdezelve heeft gelieven het tijdelijk opperkommando over hetzelfde op te dragen aan Zijne Excellentie den Heere luitenant-generaal CHASSÉ en het meer bijzonder bevel aan Z. E. den Heere luitenant-generaal CORT HEIJLIGERS; wijders dat bij Zr. Ms. besluit van den 11^{den} October 1830, n°. 26, de generaal-majoor Baron VAN BOECOP, is benoemd tot ridder van de 3° klasse der Militaire Willemsorde.

Hoofdkwartier Antwerpen, den 18den October 1830.

Op last van Z. K. H. den Admiraal en Kolonel-Generaal,

De Luit.-Generaal (get.) Baron CHASSÉ.

Voor eensluidend afschrift,

De Majoor chef van den staf,

(get.) NEPVEU.

19 Oct. *Kolonne van den Hertog van Saxon-Weimar.* Ten 5 ure des namiddags werd het bataillon van de 15e afdeeling aangevallen door 5 à 600 man. Deze uitval uit Lier werd ondersteund door eene sterke kanonnade uit de voorstad, hetgeen schrik verspreidde onder de jonge soldaten. De aanval had zoo krachtig plaats, dat de vijand weldra meester was van de geheele linie en onze troepen op de vlugt sloegen. Toen kwam de kapitein VERHELLE met een vijftigtal manschappen zijner kompagnie voor, onder het roepen van: » Hourrah! Voorwaarts!» dat, met geestdrift uitgebragt, algemeen herhaald werd. De bataillonskommandant maakte daarvan gebruik om zijne troepen te herzamelen en den vijand aan te vallen, die toen met evenveel verwarring terugtrok, als hij met stoutheid had aangevallen. Al de posten werden in een oogenblik hernomen. De vijand heeft verscheidene gewonden gehad, waarvan er slechts twee in onze handen zijn gevallen. Toen hij weder in de stad was teruggedreven, deed hij op nieuw met kartetsen op onze troepen vuren. De bataillonskommandant, die hem geen artillerie kon tegenover stellen, en aan groote verliezen blootstond, besloot gedurende den nacht terug te trekken, en wel volgens zijne instructie op Vremden en Ranst en later op Bouchout. Ingevolge bevel van den generaal CORT HEILIGERS, moest dat bataillon zijne positie voor Lier hernemen.

20 Oct. *Groot Hoofdkwartier.*

Een officier van de genie is naar Duffel gezonden met een detachement mineurs, om de brug over de Nethe te doen springen.

De stad Antwerpen is dien morgen in staat van beleg verklaard, maar volgens eene latere schikking met de Régence, is die staat van beleg eenige uren later opgeheven.

De reservebataillons van de 7e, 9e, 10e en 15e afdeelingen worden op Grave, Breda, Bergen op-Zoom en 's Hertogenbosch gedirigeerd.

De kolonel SPRENGER, die de functiën van Plaatskommandant te Mechelen heeft waargenomen, wordt aan het hoofdkwartier van den generaal CORT HEILIGERS geattacheerd.

Mechelen. In deze stad hebben ongeregelheden plaats gehad. De huizen van de HH. OLIVIER en VAN DE VELDE zijn verwoest; de administratieve geldelijke papieren van den ontvanger DE BIE zijn geplunderd.

Brugge. Sedert eenige dagen vorderen de werklieden eene vermeerdering van loon, en toen daaraan niet voldaan werd, begonnen zij gisteren de straten te doorkruisen met hunne spaden en andere werktuigen gewapend, onder het uiten van dreigende kreeten. Langzamerhand vermeerderde de oploop en begaf zich naar de HH. ROLLEGHEM, die men voor opkoopers van

graan hield. De burgerwacht gaf vuur en toen trok het razende volk naar het huis van den kommandant HAREMANS LYBART, dat uitgeplunderd werd. Die wraakneming vervulde de burgerwacht met ontzetting. Nog andere huizen werden geplunderd. Eindelijk liep men gedurende den nacht van huis tot huis, geld vorderende en de ruiten inslaande, wanneer men de deur niet opende. Vrouwen liepen met akelig geschreeuw door de straten. Het graauw heeft tien of elf huizen uitgeplunderd. Alle burgers bleven gedurende dien tijd in hunne huizen.

Gent. De Nederlandsche troepen hebben heden ten 4½ uur des morgens de citadel verlaten. Zij waren ongeveer 70 officieren en 700 man sterk, en zamengesteld uit het 1° bataillon van de 5° afdeeling, de overblijfselen van de 17°, een detachement van de huzaren n°. 8 en een detachement veld-artillerie. Zij hebben hunne wapens en bagage medegenomen, alsmede 4 stukken geschut en de archieven van den generaal staf en van de genie-directie (in weerwil van den luit.-kolonel YSEBRANDT). De Belgische troepen, die in de citadel bleven, waren ongeveer 1400 man sterk. De Nederlandsche troepen zijn den eersten dag zonder verontrust te worden naar St. Nicolaas gemarcheerd, waar zij den nacht doorbragten; den tweeden dag naar Zwijndrecht; den derden dag naar Westwezel, na tusschen 8 en 11 uur des morgens de Schelde bij het Vlaamsche hoofd te zijn overgetrokken; den vierden dag (22 Oct.) Prinsenhage;

(23 ») Oosterhout;

(24 ») Rustdag;

(25 ») Gorinchem;

waar het 1° bataillon van de 5° in garnizoen is moeten blijven; terwijl de overblijfselen van de 17° afdeeling naar Haarlem zijn gedirigeerd om er een nieuw regiment van te vormen. De archieven van den generaal staf en van de genie-directie zijn aan het Vlaamsche hoofd ingescheept, om door den luitenant der genie VAN HEMERT, naar Delft te worden gebracht.

Brugge. Het Belgische legioen is ten twee uur na den middag van Gent gekomen. Men hoopt dat het een einde zal maken aan de noodlottige gebeurtenissen, waardoor de stad sedert gisteren verontrust wordt.

's Gravenhage. Een Koninklijke boodschap aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal medegedeeld, keurt de proclamatie, den 16^{den} dezer maand door den Prins VAN ORANJE te Antwerpen uitgevaardigd, af, en verklaart buitendien, dat de Koning, nu het constitutionneele gezag in de zuidelijke provinciën heeft opgehouden, zijne zorgen onverdeeld aan de noordelijke zal wijden.

Doornik. Men heeft de Fransche driekleurige vlag gheschen gevonden

naast de Brabantsche, die op eene der bruggen wapperde. De inwoners hebben haar weggenomen. Het 1° regiment jagers te paard wordt hier georganiseerd. Het wordt zamengesteld uit al de vroegere kavalleristen, die in de linietroepen of de milicie gediend hebben en die voor 2, 4 of 6 jaar willen dienst nemen.

Mons. De stad is rustig, maar de dorpen in den omtrek zijn aan verwoesting ten prooi. Plunderende benden dringen in de pachthoeven, dwingen de boeren hun graan te geven en eindigen met alles mede te nemen wat zij vinden. Heden omtrent den middag, hebben eene menigte kolenwerkers uit verschillende dorpen uit den omtrek, ten getale van 5 à 600, de fabriek van den Heer DE GORGE, te HORRIX, twee uur van hier, aangevallen, en niettegenstaande den tegenstand van de werklieden dier fabriek, zijn zij er binnengedrongen. Al de machines zijn vernield; de groote werkplaats is verwoest. Daarna heeft men de woning van den Heer DE GORGE geplunderd. Zijne equipages, zijne kleederen en zijn zilverwerk liggen verstrooid langs den grooten weg. De schade wordt op meer dan een milioen berekend.

Het fort Frederik Hendrik is door 150 man van het garnizoen van Vlissingen en twee stukken geschut bezet gehouden.

Rapport van Z. H. den Hertog van SAXEN-WEIMAR, Luit.-Generaal (1).

Antwerpen 19 October 1850.

Den 16^{den} October ten 7 uur des avonds kreeg ik den mondelingen last, mij aan het hoofd te stellen van het 1° bataillon koloniale en twee compagnieën van de 10° afdeeling, om mij naar Lier te begeven.

Lier, toen door een bataillon van de 15° afdeeling bezet, werd door eene kolonne opstandelingen bedreigd, die van Leuven kwamen. Onder weg moest zich de 1° afdeeling bij mij voegen, alsmede de kurassiers n°. 9, de huzaren n°. 8 en zes stukken rijdende artillerie.

Ten elf uur des avonds te Moortsel aangekomen, ter hoogte van de vereeniging der twee straatwegen van Mechelen en Lier, ontmoette ik de twee bataillons van de 15° afdeeling en vernam dat Lier door onze troepen was verlaten geworden. De kolonel DE LENS, kommandant van die afdeeling rapporteerde mij:

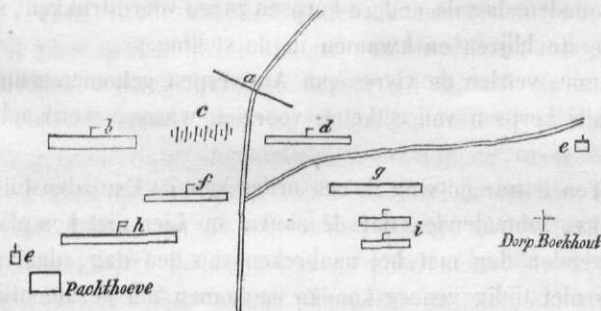
(1) In het manuscript komt dit Rapport in de Fransche taal voor. Wij geven er de trouwe vertaling van, welke dus niet woordelijk overeenkomt met het oorspronkelijke stuk, dat niet in ons bezit is.

»Dat de desertie van verscheidene officieren en van het grootste gedeelte zijner soldaten, zoowel als de slechte geest der inwoners van Lier, die op het punt waren van een oproer te maken, het hem niet mogelijk gemaakt had den aanval der opstandelingen af te wachten, en dat hij ten gevolge van eene mondelinge overeenkomst teruggetrokken was, zonder verontrust te worden.»

Ter zelfder tijd werd ik verwittigd, dat de majoor JEVENOIS, die een bataillon van de 15^e afdeeling te Duffel kommandeerde, dien post had verlaten zonder aangevallen te zijn, en naar Contich was teruggetrokken.

Onder deze omstandigheden en aangezien de nacht zeer donker was, vermeende ik de voorwaartsche beweging te moeten staken. Ik liet de troepen bivakkeeren, die alle bijeengekomen waren tusschen Moortsel en Bouchout, en vroeg nadere bevelen. De voorposten werden te Halfweg geplaatst bij de buiging van den straatweg. Gedurende den nacht liet Z. Exc. de generaal CORT HEILIGERS mij weten, dat hij order had gegeven aan een bataillon van de 5^e afdeeling, om den post van Duffel weder te bezetten.

Bij het aanbreken van den dag, liet ik het terrein verkennen en stelde mij op in eene kleine, vrij opene vlakte, dwars over den straatweg, den regter vleugel te Bouchout, den linker voorwaarts van eene pachthoeve. In den loop van den dag sloten de bataillons van de 1^e en van de 15^e afdeeling, die den nacht te Contich hadden doorgebracht, zich bij mij aan, en eene halve rijdende batterij kwam van Antwerpen. De opstelling der troepen en hunne approximatieve sterkte, was als volgt:

a. Voorposten; b. 10^e afd. 250 man; c. rijdende art.; d. bat. kolonials 300 man; e. veldwacht; f. 15^e afd. 450 man; g. 1^e afd. 650 man; h. kurassiers n°. 9, 200 man; i. huzaren n°. 8, 400 man.

De 1^e en 15^e afdeeling werden met eene geheele oplossing bedreigd. Daar verscheidene officieren verklaard hadden dat zij geen deel meer aan een gevecht wilden nemen, was ik genoodzaakt geweest hen terug te zenden.

De chefs van die korpsen waren mij komen melden , dat zij voor hunne troepen niet instonden.

NB. *Hier is het manuscript en marge bijgevoegd de volgende missive (in het Nederlandsch).*

Moortsel, den 18^{den} October 1830.

Op het oogenblik van 10 uren , eerst de order van een eskadron kurassiers af te lossen ontvangen hebbende , is het mij niet mogelijk , hetzelve daar te zenden , dewijl mijne troepen reeds gelogeed waren en derhalve onmogelijk een eskadron te verzamelen. Bovendien zijn de paarden der troep sedert dezen morgen 5 uren zonder voedsel geweest alsook de manschappen ; zoo had ik noodig geacht om de geheele destructie van mijn regiment voor te komen , hetzelve in de kantonnementen van gisteren terug te doen trekken ; maar morgen vroeg bij de verzameling van 5 uren zal ik in staat gesteld zijn , een eskadron af te zenden.

Neeme mede de vrijheid Uwe Hoogheid aan te merken , dat ik vermeen , het geenszints de intentie van Z. K. H. den Prins van ORANJE zij , van de manschappen en paarden verder af te maken , volgens de zin van Hoogstdezelfs proclamatie.

De kolonel , kommandeerende het regiment huzaren n°. 8 ,

(get.) DE BRIAS.

Aan

Z. D. H. den Heere Generaal-Majoor Hertog
VAN SAXEN-WEIMAR.

Reeds gedurende den nacht hadden de meeste Belgische officieren van het regiment huzaren n°. 8 verklaard , dat daar Z. K. H. den Prins van ORANJE hun beloofd had , dat er verder geen bloed vergoten zou worden , zij niet meer tegen hunne landgenooten zouden strijden. Ik had dus dit regiment voorzigtigheidshalve achteruit laten blijven. Maar toen de huzaren in den loop van den dag de andere korpsen zagen vooruitrukken , schaamden zij zich , terug te blijven en kwamen in de stelling.

Tegen 10 uur werden de vivres van Antwerpen gekomen , uitgedeeld.

Daar niet alle korpsen van eetketels voorzien waren , werd achtereenvolgens gekookt.

17 Oct. Ten 5 uur ontving ik een order van Z. Exc. den luit.-generaal CORT HEIJLIGERS , inhoudende , dat de aanval op Lier niet kon plaats hebben voor den volgenden dag met het aanbreken van den dag , daar de troepen van Mechelen niet tijdig genoeg konden aankomen om gezamenlijk te handelen. De generaal noodigde mij te gelijker tijd uit , naar Waerloos te komen om met hem te spreken.

De infanterie bleef op het bivak ; het bataillon koloniaalen loste de voorposten te Halfweg af. Het volslagen gebrek aan kampementseffecten bij de kavallerie en artillerie , noodzaakte mij hen te doen kantonneeren , met last om zich ten 5 uur des morgens op de verzamelplaats te bevinden. De

kurassiers kantonneerden te Contich, de huzaren te Moortsel, de artillerie te Berchem. Ik ging naar Waerloos. Ten gevolge van het onderhoud met Z. Exc. den luit.-generaal CORT HEIJLIGERS en in overeenstemming met de mondelinge bevelen, die ik had ontvangen, maakte ik de volgende dispositie.

» Morgen ten 3 uren zullen de troepen onder mijne bevelen zich in twee » kolonnes formeeren om Lier te attaqueeren. De 1^e kolonne gekommandeerd » door den kolonel DE LENS, zal in de volgende order vooruitrukken: Het » bataillon kolonials, dat de voorhoede zal uitmaken; vier stukken van de » batterij van den kapitein COEHOORN; de 15^e afdeeling; een eskadron huza- » zaren. Deze kolonne, bij welke ik mij zal ophouden, zal langs den » dwarsweg marcheeren om Lier aan de poort van Lispe aan te vallen.

» De 2^e kolonne, onder het bevel van den kolonel DE HARDT, zal bestaan » uit twee kompagnieën van de 10^e afdeeling, die de voorhoede zullen uit- » maken; uit twee stukken van de batterij van den kapitein COEHOORN; de » 1^e afdeeling en een eskadron kurassiers. Deze kolonne zal de Antwerpsche » poort aanvallen. De regimenten kurassiers en huzaren zullen de bewe- » ging van de 2^e kolonne langs den straatweg volgen; zij zullen in reserve » blijven en de halve batterij van den kapitein COPS dekken, die eveneens » in reserve zal blijven.

» Het regiment huzaren zal eene verkenning op zijnen linker vleugel zen- » den, om zich in gemeenschap te stellen met de 1^e kolonne, en eene » andere op den rechter vleugel, om de gemeenschap daar te stellen met de » kolonne van den kolonel REUTHER, die Lier aan de Mechelsche poort zal » aanvallen. Eene vierde kolonne, onder het bevel van den generaal DE FA- » VAUGE, zal Lier op den linker vleugel van de Nethe, aan de Leuvensche » poort aanvallen. De gelijktijdige aanval zal ten 5½ uur aanvangen. De » kolonnes zullen trachten zich bij verrassing van de poorten meester te » maken, door eendertigtal welberadene manschappen, aangevoerd door een » officier, die zich op den vijand zullen werpen, zonder een enkel schot te » doen. Indien die plotselinge aanval niet gelukt, zal de artillerie eene vol- » gende ondersteunen. Eenmaal van de poorten meester zijnde, zal men » de wallen bezetten, door middel van welke de communicatie tusschen de » kolonnes spoedig zal daargesteld worden. Het plunderen is ten strengste » verboden.”

Omstreeks middernacht ontving ik eene dépêche van Z. Exc. den luit.-generaal CORT HEIJLIGERS, die den aanval op Lier afkommandeerde, wegens de onrust en de wanorde, die zich in Mechelen openbaarden, ten gevolge

van eene proclamatie van Z. K. H. den Prins van ORANJE, welke men in de straten had aangeplakt (1).

Ten zes uur des morgens ontving ik eene tweede order van genoemden generaal, om de vijandelijke voorposten voor Lier aan te vallen en terug te werpen. De aanval moest ten twaalf uur plaats hebben. Ik gaf last, de kolonnes te formeeren, zooals zij den vorigen dag voor den aanval bepaald waren; behalve dat het overige van de regimenten kavallerie en de stukken geschut op het bivak zouden blijven.

De eerste kolonne stelde zich ten half tien uur in beweging: er waren slechts twee stukken bij ingedeeld. Zij marcheerde langs een dwarsweg, die van Halfweg door Hagenbroek leidt en bij de kapel van Embleken op den weg van 's Hertogenbosch uitkomt. De tweede kolonne vertrok onmiddellijk na de eerste, den straatweg volgende.

De eerste kolonne kwam ten half twaalf bij de kapel van Embleke aan. Zij marcheerde naar Lisper, waar de opstandelingen een vooruitgeschoven post hadden geplaatst, die bij onze aankomst terugtrok. De kolonne trok Lisper binnen, zonder iemand te zien. Al de deuren en luiken waren gesloten, en ik deed eenige poorten met geweld openen, om mij te overtuigen, dat er geen gewapenden in die huizen verborgen waren. Ik verliet Lisper aan het hoofd van het bataillon kolonials, en marcheerde tot aan een bruggetje, dat zich op 7 à 800 pas van de wallen bevindt; de tirailleurs bezetten de heggen rechts en links van den weg. De twee stukken geschut namen positie op den weg bij den uitgang van Lisper, met een zacht hellend terrein vóór zich, en een goed gezigt op den toegang tot Lier en het defilé van het bruggetje.

(1) Deze dépêche, welke in het manuscript insgelijks *en marge* gevonden wordt, luidde woordelijk als volgt:

Hoofdkwartier Mechelen, den 17den October 1830.

(Ontvangen 18den om 12 uur 's nachts.)

De geprojecteerde attaque op Lier zal geen plaats hebben, uithoofde het alhier te Mechelen zeer onrustig is, veroorzaakt door eene aangeplakte proclamatie van Z. K. H. Prins van ORANJE.

Uwe Hoogheid gelieve hiervan kennis te geven aan den Heere kolonel REUTHER, kommandeerende de 2^e brigade infanterie.

De luit.-generaal, kommandeerende de infanterie van het mobiele leger,

(get.) CORT HEIJLIGERS.

NB. Denklijk zal binnen 24 uren Mechelen ontruimd worden.

(get.) CORT HEIJLIGERS.

Aan Zijne Hoogheid den Hertog van SAXEN-WEIMAR,
kommandeerende de 1^e divisie infanterie.

Twee stukken geschut van den vijand schoten van den wal met kartetsen; zij waren zeer goed op de brug gerigt. Het bataillon koloniale ging een weinig terug achter de heggen rechts van den weg. Het tirailleurvuur was zeer levendig. De tirailleurs van de 15^e afdeeling, langs de Nethe opgesteld, waren gereed om het vuur van die des vijands achter de heggen van den anderen oever geplaatst, te beantwoorden. Eene kompagnie van dezelfde afdeeling werd rechts gezonden, om de communicatie daar te stellen met de 2^e kolonne. De huzaren bleven achter Lisse bij den windmolen; zij zonden patrouilles naar Embleken om mijnen rug te eclaireeren en te verzekeren.

Op het oogenblik, dat het geweervuur het hevigste was, werd mij een Dagorder van Z. K. H. den Prins van Oranje gebragt, die de scheiding aankondigde van de Belgen en de Hollanders, die zich bij de korpsen bevonden, en de onderofficieren en soldaten uitnoodigde, het oogenblik, waarop die maatregel zou worden uitgevoerd, met kalme af te wachten. Ik vernam te gelijker tijd het vertrek van den Prins Frederik. Toen ik zag, dat de opstandelingen niet voornemens waren Lier te ontruimen, gaf ik last, het nuttelooze geweervuur te doen ophouden. De artillerie beantwoordde het vuur van den vijand geen enkele maal, daar zij het geschut dat door de wallen gedekt was, niet met voordeel kon bevechten. Indien evenwel de vijand een uitval had willen ondernemen, was de artillerie gereed hem goed te ontvangen. Ik bleef in die positie tot het einde van den dag. Tegen 6 uur loste een bataillon van de 15^e afdeeling mijne troepen af. Ik had in den loop van den dag tien gewonden, waarvan twee gevaarlijk. Een burger is door een kanonskogel doodgeschoten. De opstandelingen hebben waarschijnlijk meer verloren.

Ten 7 uur des avonds ging ik op weg om naar de positie bij Bouchout, welke ik des morgens had ingenomen, terug te keeren, en volgde denzelfden weg, waar langs ik gekomen was. De 15^e afdeeling ging regtstreeks naar Wijneghem, waar zij kantonnementen betrok.

De 2^e kolonne avanceerde langs den straatweg. De eerste kononkogels uit de stad vielen bij de voorhoede neder. De kolonne maakte halt en zond tirailleurs vooruit. De communicatie met de 1^e kolonne werd daargesteld en de luit.-kolonel deed het terrein verkennen. De voorhoede van de kolonne, bestaande uit twee kompagnieën van de 10^e afdeeling, werd achter een huis geplaatst bij eene buiging van den straatweg bij de Antwerpsche poort. De kolonne en de artillerie stonden op 500 pas achterwaarts, rechts van den weg; de reserve bleef bij den windmolen. De communicatie werd eveneens daargesteld met de kolonne, die aan de zijde van de Duffelsche poort attackeerde.

De luit.-generaal CORT HELLIGERS kwam tegen den avond aan. Hij gaf last, de kolonne een weinig te doen teruggaan, die beweging maakte de opstandelingen stouter; zij deden een uitval in den stormpas en met groot geschreeuw. De kolonel DE HARDT hield hem tegen, zond tirailleurs vooruit en deed eveneens onze artillerie voorwaarts rukken, wier welgerigt vuur den vijand tot wijken bragt. De duisternis viel en alles werd stil. Bij deze kolonne waren twee geblesseerden; waarschijnlijk was het verlies des vijands sterker. Ten 9 uur werd deze kolonne afgelost door de troepen onder de bevelen van den generaal DE FAVAUGE. Zij keerde naar het bivak terug, waar zij den vorigen nacht had doorgebracht.

Ik moet mijne troepen en vooral het bataillon kolonialeen zeer roemen. Zelfs de korpsen, waarop ik het minst dacht te kunnen rekenen, hebben zich voor den vijand braaf gehouden. De kolonel graaf DE LENS, de eenige Belgische officier, die bij de 15^e afdeeling gebleven is, heeft door zijn voorbeeld het geheel uit Belgen zamengestelde korps medegesleept. In de moeilijkste positie, waarin een man van eer komen kan, heeft hij, enkel geleid door het gevoel van pligt, eene groote standvastigheid en het edelste karakter ten toon gespreid.

Ik heb door de korpskommandanten de namen doen opgeven van de geblesseerden en van die manschappen, welke zich bijzonder hebben onderscheiden, welke ik aan de regtvaardigheid des Konings aanbeveel.

De volgende missive op bovenstaand rapport betrekking hebbende, wordt in ons manuscript gevonden:

Hoofdkwartier Berghem, den 25sten October 1830.

Ik heb de eer Uwe Hoogheid de ontvangst te berigten van het verslag gevoegd bij de missive van den 21sten dezer n°. 87, betrekkelijk de operatie tegen Lier, en hoezeer ik hetzelfde duidelijk bevonden en met genoegen gelezen heb, moet ik echter opmerken, er eene erreur is ingeslopen, namelijk, dat ik op den straatweg eenig mouvement van terugtogt zoude hebben bevolen. Bijaldien een hoofdofficier dit voorgeeft, diende dezelfde gestraft te worden. Eene dusdanige orde zoude Uwe Hoogheids mouvement uit zijn verband hebben gerukt, en strijdig zijn tegen alle militaire principes. Wanneer een generaal eene dusdanige operatie dirigeert, moet geen ander tusschenbevelen komen geven.

Ik heb de Heeren, mij naar Uwe Hoogheid informeerende, gezegd, de missive die nog *gesloten* in handen was, de order behelsde om de kantonnementen te hernemen. De uitvoering moest natuurlijk naar Uwer Hoogheids bevel wachten, en niet eigener autoriteits begonnen worden. Men

heeft in onze armee eene bijzondere manier om alles verkeerd te verstaan en uit te voeren.

De Luit.-Generaal,

(get.) CORT HEIJLIGERS.

Aan Zijne Hoogheid den Hertog VAN SAXEN-WEIMAR, generaal-majoor, kommandeerende de 1° divisie infanterie.

(Het vervolg en slot in het volgend Nummer.)

CORNELIS ANTHONIUS GEISWEIT VAN DER NETTEN.

In het 12° N^o. van Deel XV der eerste Serie van dit Tijdschrift, werden, aan het einde van een der brieven van MARIAS (van den toenmaligen Hoofdredacteur, den majoor VAN RIJNEVELD), de volgende woorden aangetroffen:

» toch kan ik niet eindigen, zonder gewag te maken van een verlies dat de militaire wetenschappen en de letterkunde in het algemeen geleden hebben, een verlies, dat ook den *Spectator*, en mij in het bijzonder, gevoelig getroffen heeft.

» Gij zult gemakkelijk raden dat ik hier het overlijden bedoel van onzen ouden leermeester, en van mijnen vereerden en hooggeschatten vriend, den generaal-majoor der kavallerie, GEISWEIT VAN DER NETTEN. Niet in 't voorbijgaan echter wil ik aan het gevoel van mijn hart lucht geven, en hulde brengen aan de verdiensten van dien waardigen man, door wiens afsterven ik eenen altijd welwillenden leeraar en vriend voortdurend zal betreuren. Het standpunt, waarop de generaal-majoor GEISWEIT VAN DER NETTEN in de geleerde wereld, te midden zijner tijdgenooten en krijgsmakkers stond, en waarop hij door zijne onafgebroken studiën, wetenschappelijke beschouwingen en navorschingen, en door de vruchten van eenen veelsoortigen, degelijken letterkundigen arbeid, regt had verkregen, dat alles verdient een opzettelijk verhoog, in een tijdschrift, dat zooveel aan hem verschuldigd is. Maar ook zijne militaire loopbaan verdient eene bijzondere schets, eenen opzettelijken arbeid. Tot dat alles ontbreken voor alsnog de bescheiden; doch ik hoop in staat gesteld te worden eenige bladzijden te kunnen toewijden aan zijne nagedachtenis."

De vervulling van den wensch in de laatste woorden uitgedrukt, is den schrijver niet vergund geworden: de vele lotwisselingen, die kort daarna in zijn bedrijvig leven volgden, hebben hem eerst in de uitvoering van zijn voornemen verhinderd, en hij-zelf is afgeroepen uit zijn aardsehen werkring, vóór dat hij er gevolg aan had kunnen geven.